

EESTIMAA LOODUSE FOND

ELFi jäljed Eesti looduses ja ühiskonnas 2010–2014

Koostajad: **Silvia Lotman, Mariliis Tago, Tarmo Tüür** ja kõik teised ELFi töötajad
Keeletoimetaja: **Angela Kangro**
Kujundaja: **Sven Puusepp**, Greenmarketing OÜ
Infograafika: **Agur Paesüld**, Info Design Lab
Esikaane foto: **Jaak Sarv**, www.jaakphoto.com
Tagakaane foto: **Annika Anton, Kaupo Rebane**

Hea lugeja!

Kutsun Sind avastama Eestimaa Looduse Fondi tegevuse jälgi nii Eesti looduses kui ka ühiskonnas. Looduses toimuvad pidevalt muutused ja sama kehtib ka ELFi kui organisatsiooni kohta – peame olema paindlikud, et reageerida muutustele ja säilitada värsket pilku. Samas on meie põhiväärtused, missioon kaitsta loodust ja visioon mitmekesistest kooslustest ja elupaikadest jäänud samaks.

Nende kaante vahelt ei leia loetelu kõigist ELFi projektidest ja tegevustest möödunud viiel aastal, oleme püüdnud siia koondada need, kus meie jäljed on kõige nähtavamad ja mõjusamad. Need saavutused on paljude ELFi tegemistes

kaasa löönud heade inimeste – ekspertide, looduskaitsete ja vabatahtlike – ning koostööpartnerite ühine töö.

Loodame, et meie vabatahtlikud, annetajad, koostööpartnerid ja teised huvilised saavad siit piisava ülevaate sellest, kuidas ELF on kaitsnud Eesti loodust, ja mõtteid sellest, kuhu edasi liigume. Oleme avatud kõigile, kes soovivad kaasa mõelda ja tegutseda. Täname südamest seniseid toetajaid!

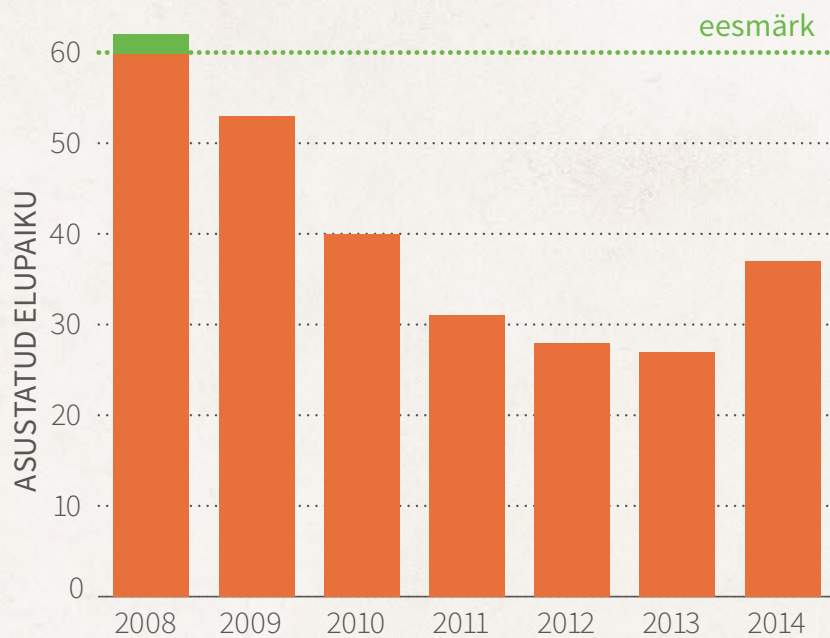
Silvia Lotman

ELFi looduskaitse ekspert ja juhatuse esimees

FOTO: RAINER KURBEL

ELF seisab selle eest, et haruldane **lendorav** meie metsadest lõplikult ei kaoks. Selle tarvis on ELFi kogutud annetuste abiga uuritud lendoravaid ning hoitud muret nende elupaikade, põlislaante hävitamise pärast ühiskonnas päevakajalisena.

Asustatud lendorava elupaikade arv ja keskkonnastrateegiline eesmärk

Loodusmetsa kaitseks

ELFi logolooma lendorava halvast käekäigust näeme hirmutavalt hästi, kui suur on olnud intensiivse metsamajanduse mõju vanade metsade elustikule. Mõned aastad tagasi jõustunud metsaseadus jättis Eesti majandusmetsades kaitseta sajad vääriselupaigad. Selle probleemi lahendamiseks kaardistas ELF kõik sellised alad ning esitas andmed keskkonnaministariumile, et võtta vääriselupaigad looduskaitsealade alusel kaitse alla. ELF on olnud valvekoeraks metsapoliitika arengu juures ning juhtinud arvukates arvamuskirjeldustes avalikkuse tähelepanu metsanduse kehtiva arengukava probleemsetele kohtadele. Juba kümnekond aastat on ELF teinud koostööd Eesti metsafirmadega, et teha kindlaks probleemid Eesti puiduvarumisturul ning püüda leida lahendusi, mis välistaksid metsamaterjali varumise kõrge kaitseväärtusega metsadest.

„2013. aasta suvel oli läbiv teema Eeriku või Lauriga välitöödel käimine, mis viisid meid kõiksugu paikadesse, kuhu muidu poleks ilmselt kunagi sattunud, nii vesistesse kui ka võsastesse.”

Kaarin Parts
ELFi metsaspetsialist

2013. aastal inventeeriti 20 potentsiaalselt kaitseväärtuslikku metsaala ning valiti välja 15 keskmise või kõrge kaitseväärtusega metsa. Soome, Rootsi, Eesti ja Vene Karjala keskkonnanõuorganisatsioonidega töötati koos selle nimel, et neis riikides oleks metsade kaitseväärtuslikkuse hinnangud ühte moodi arusaadavad.

FOTOD: KAARIN PARTS

Kaasamine keskkonnaühenduste luubi all

„Miks on ministeeriumisse seaduseelnõude asjus läbi rääkima minnes tunne, et minu asemel võiks laua taga olla ELFi logoga soojapuhur?” küsis oma kaasamiskogemuste põhjal ELFi metsanduse ja looduskaitse ekspert Liis Kuresoo 6. märtsi 2013. aasta Postimehes.

Artikkel võttis kokku koos teiste keskkonnaühendustega valminud analüüsi, kuidas kaasamine keskkonnakaitse valdkonnas seaduste valmimise juures on toimunud ja kas kodanikuühenduste hääl kostab või mitte.

Silvia Lotman
EKO koordinaator
2011. ja 2012. aastal

„Eestis on kümme organisatsiooni, mis EKO võrgustikus keskkonnamuutusi ja rõõme jagavad. Oleme ühiselt silma peal hoidnud tegevustel, mis võivad keskkonda kahjustada ning vajadusel sõna võtnud – olgu see siis keskkonnasõbraliku põllumajanduse toetuseks või mõne loodust kahjustava ehitise vastu, nagu seda oli Saaremaa sild.”

Peep Männil
hundiurija
ELFi nõukogu liige

„Pärast 2011. aasta kõrgseisu on huntide arvukus aasta-aastalt langenud ning sellega koos on vähenenud ka lammas- te murdmisjuhtude arv. Samas saab kiskjate rünnakuid koduloomadele veelgi vähendada, kui kasutada sobivaid ennetusmeetmeid. Nendeks on näiteks elektrikarjusega varustatud tavalisest tihedamad karjaaiad, loomade ööseks lauta või ööaedikusse ajamine või spetsiaalsed karjavalvekoerad.”

FOTO: VALERI ŠTŠERBATOH

Hunt on metsasanitar, kes aitab meie loodust tasakaalus hoida. Ent tihti ei teadvusta inimesed neid probleeme, mida just hundi olemasolu aitab ära hoida, kirjutasid Peep Männil ja Silvia Lotman 2012. aastal Postimehes vastukaaluks kampaniale „Saaremaa hundivabaks”.

FOTO: MARIA ROOP

Madis Leivits vabastab terveks ravitud merikotka. Linnule paigaldatud jälitusseade juhatab hiljem kurvale tõigale – paraku hukkus vabastatud kotkas seni tabamata salaküti kuuli läbi.

Vigastatud metsloomadele appi

ELFi tegevuste hulgas on tähtsale kohale tõusnud hättasattunud metsloomade rehabilitatsioon. ELFi meeskonnaga on liitunud veterinaar Madis Leivits, kelle abiga alates 2011. aastast koostöös Eesti Maaülikooliga (EMÜ) ravitakse metsloomi. 2012. aasta sügisest on EMÜs metsloomade meditsiini ainekursus. EMÜ ruumesse on soetatud metsloomade ravimiseks vajalikke seadmeid. ELF algatas metsloomade taastuskeskuse rajamise Harjumaale, Eleringi poolt tasuta kasutusse antud kinnistule Arukülas. Taastuskeskuse projekteerimine on Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel lõpusirgel.

Lähiaastate väljakutse on leida keskuse rajamiseks vajalikud vahendid ja keskus valmis ehitada.

Loodav keskus tegeleb ravimise, õppe ja uuringutega, kaasab vabatahtlikke ning edendab koostööd metsloomade meditsiini arendamiseks ja õigusruumi loomiseks. Suurõnnetuste korral saab keskuse kohaldada reostunud eluslooduse päästeks.

Miks üldse metsloomi ravima peaks?

Eestis puudub metsloomade abistamise traditsioon, maa- ja metsarahvana oleme harjunud suhtuma metsloomade haigustesse ja vigastustesse kui looduslikku valikuisse. Ent üha sagedasemal juhul on vigastused põhjustatud inimtegevusest põhjustatud haigustel ja vigastustel, mis on tingitud üha suurenevast linnastumisest ja autostumisest (liiklus, keskkonnareostus, ehitus, infrastruktuur, koduloomad jne), ei ole loodusliku valikuga mingit pistmist.

Konnatalgulised askeldavad hilisõhtul, konnad korjatakse ämbrisse ja viiakse üle tee.

Konnatalgutel on autorataste alt päästetud 28 000 krooksujat

Alates 2012. aastast on ELF iga kahepaiksete kevadrände ajal kutsunud inimesi aitama konni üle tee kohtades, kus neid tiheda liikluse tõttu massiliselt hukkub. Esimese kahe aastaga päästeti konnatalgutel autorataste alt vähemalt 28 000 kahepaikset. Konnatalgutel lõi kaasa 359 vabatahtlikku talgulist, kes panustasid 478 töötunniga. Lisaks päästetakse konnasid mitmel pool ka omaalgatuslikult.

Kampaania käigus on kogutud rohkelt infot, millistes paikades toimub maanteedel kevadeti suurem konnaränne. Kogutud teave on koonda-

tud kaardile ja tehtud kättesaadavaks maanteedel projektiteerijatele. Teeme koostööd Maanteeametiga, et tagada teedehitusel kahepaiksetega arvestamine. Kaardiandmetega on võimalik tutvuda ka meie kodulehel <http://elfond.ee/konnadteel>. Samuti on tänu kampaaniale jõudnud maanteedel konnade massilise hukkumise probleem rohkemate inimeste teadvusesse.

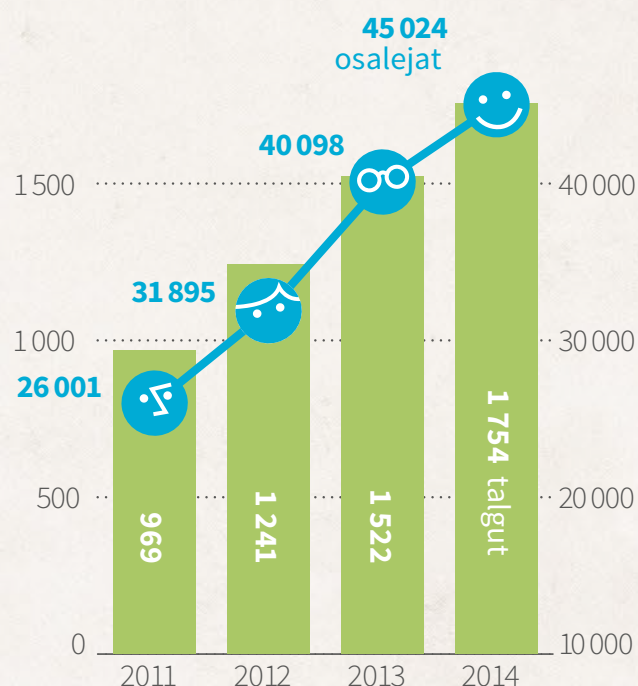
Teeme Ära talgupäevad ELFi vedamisel

Üle-eestiline Teeme Ära talgupäev sai tõuke 2008. aasta suurest prügikoristusest ning sellele järgnenud 2009. aasta mõttetalgutest. Alates 2011. aastast on Teeme Ära talgupäeva korraldajad ELF, Eesti Külaliikumine Kodukant ja meie ümber koondunud võrgustik.

Talgupäev tähendab kõikvõimalikke erilmelisi algatusi, mida saab ühiselt ellu viia. Maal ja linnas, toas ja õues. Talgujuht ja vedaja võib olla igaüks – hooliv inimene või organisatsioon. Talgujuht korraldab talgutööd koos kõige selle juurde kuuluvaga ning lisab oma talgud Teeme Ära talguveebi. Nii sünnib tervet Eestit kattev talgukaart ja õlatunne, sünnivad tuhanded suured ja väiksed imed.

Praxise uuring „Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis 2013” näitab, et enam kui viiendikul eestimaalastest seostub vabatahtlik tegevus esmalt just Teeme Ära liikumise ja koristustalgutega. Samuti näitab uuring, et Eestis on populaarseimad vabatahtliku tegevuse valdkonnad keskkonnakaitse, loodushoid ja säästev eluviis, mis Euroopa Liidus viie populaarsema valdkonna hulka ei kuulu. Uuringu autorite meelest võib seda seletada muu

hulgas just Teeme Ära ning Eestimaa Looduse Fondi talgute tuntuse ja suure kaasalööjate arvuga.

Teeme Ära talgupäev arvudes

FOTO: SPORDIKLUBI AK RAHINGE

Talgud Tartumaal Rahinge paisjärve ääres. Spordiklubi AK Rahinge eestvõttel korrastati randa, laotati laili rannaliiva, peitsiti ujusildu ja sauna ning tehti muid töid. Talgulisi kostitati supi ja kookidega, köeti tünnsauna ja julgemad said sõita veelauaga.

Talgutel saab igaüks loodust kaitsta ja midagi põnevat õppida

2014. aastal 15. hooaega tähistav ELFi talguprogramm on haardelt ja läbimõelduselt aasta-aastalt kasvanud. Praegu korraldame aastas umbes 60 talgureisi, et taastada ja hooldada kooslusi, maastikke ja liikide elupaiku. Samuti oleme aidanud teadlastel koguda andmeid metsloomade arvukuse kohta.

ELFi talgud on kirjud ja elurikkad nii talgukohtade, toimumisaegade, talgutööde kui ka kaasalööjate poolest. Olgu mainitud näiteks viipekeelsed talgud, Euroopa vabatahtlike teenistuse kaudu kaasatud välisriikide vabatahtlikud või eriprojekt üle 50-aastaste vabatahtlike vahetuseks Suurbritanniaga.

Looduskaitsealase teadlikkuse tõstmine on talgute üks olulisemaid eesmärke. Keskkonnaministeeriumi tellitud Eesti elanike keskkonnateadlikkuse 2010. aasta uuring näitas, et info saamiseks pidasid vastajad kõige paremaks loodusürituseks just talgud. ELFi 2012. aastal tellitud uuring „Looduskaitse vabatahtlikuna osalemine ja selle loodushariduslik mõju” kinnitab, et looduskaitse vabatahtlikud on õpihimulised ja motiveeritud inimesed, kes armastavad looduses liikuda ning hindavad looduskaitse talgud väga kõrgelt. Lisaks üldiselt silmaringi laiendamisele omandatakse talgute käigus palju uusi teadmisi taime- ja loomaliikide ning looduslike koosluste kohta – 85% talgulistest tödes, et õppis talgutel midagi uut.

FOTO: ANNA LIISA KAAREMÄE

FOTO: TÕNU LAASI

Alates 2011. aastast on ELFi talgutel igal aastal fookusteema, näiteks kõred, niidurüdi, liblikad, mis aitab looduskaitse väärtusi ja probleeme osalejatele ja avalikkusele paremini tutvustada.

Kahenädalasel talguregatil mööda Eesti väikesaari kuulati, kuidas saarerahva ja looduse käsi käib ning kus vaja, löödi abikäed külge. 2010. ja 2011. aastal toimunud talguregatiid jäädvustati blogis <http://talguregatt.wordpress.com>.

ELFi talgutel on väga oluline roll vabatahtlikel talgujuhtidel – nende õlul on kogu kohapealne korraldus. Pildil timmib talgujuht Siim Angerpikk tütre Emmaga Haeska puisniidul võsalõikajat. Paari aasta pärast võitis talgusõbraks saanud Emma rüdiaasta logo konkursi.

ELF tunnustab noori looduskaitsejaid

„Noori tunnustatakse sageli harvem kui oma valdkonnas juba pikemalt tegutsenud inimesi, kuid kindlasti innustab äramärkimine noori südame lähedase asjaga edasi tegelema ning kinnitab, et ollakse õigel teel.” – 2013. aastal nooreks looduskaitsejaks valitud Aveliina Helm Tartu Ülikoolist.

ELF tunnustab noori looduskaitsejaid alates 2005. aastast. Viimaste aastate laureaadid on Ulvar Käärt (2010), Indrek Tammekänd (2011) ja Renno Nellis (2012).

FOTO: ERAKOGU

Aveliina Helm on Eesti loopealsete heaks töötanud edukalt nii rahvusvahelises teaduses kui ka praktiliste looduskaitse nõuannetega.

Uued põnevad teadmised hüljeste kohta

Kogu ELFi ajalugu saatnud hülgeuringud on praeguseks arenenud mitmekesiseks tegevuseks, kus kasutatakse teadmiste ja tehnika kõige kaasaegsamaid rakendusi. Seebikarbi suuruste arvutitega, mis sobivad hüljestele selga kinnitada, on võimalik väga täpselt jälgida loomade tegevust oma mereliste elupaikade kasutamisel ning saadud teadmiste toel korraldada nii hüljeste kui ka Läänemere keskkonna kaitset. Teame nüüd, kus hülged söövad ja puhkavad ning millised alad on neile elutegevuseks kõige olulisemad. Oleme tõestanud, et Eesti, Soome ja Rootsi hallhülged käivad omavahel tihti läbi ja loomade hea seisundi tagamiseks peavad pingutama kõik Läänemeremaid. Viigerhülged on üsna paigatruud ja seetõttu peab nende kaitsmiseks leidma lahendusi, et kõrvaldada nende elupaikades ohud – olgu see siis ohtlik kalapüünis või merereostus. Meie uuringud näitavad, et kliimamuutusega kaasnevad soojemad talved ei sobi Läänemere hüljestele, sestap peame tulevikus neile erilist tähelepanu pöörama.

Mere põhjas ja pinnal peituvaid väärtusi otsides ja kaitstes

Kuigi oleme mereriik, teame Eesti merede loodusväärtustest kahetsusväärset vähe. ELF on viimase kümnekonna aasta jooksul pidevalt rääkinud, kui vajalik on merekaitsealade loomiseks koguda andmeid, ning igal aastal ka ise mere põhjaelupaikade, linnustiku ja muu elustiku uuringuid korraldanud. Viimati kaardistati Kõpu poolsaare ümbrus Hiiumaal ning väikesed madalikud Soome lahes. Oleme väga rõõmsad, et meie pikaajase töö mõjul on riik viimaks ometi alustanud merealade ruumilise planeerimisega. Oleme hoidnud silma peal 2013. aastal alanud Hiiu- ja Pärnumaa

merealade planeerimisel ja loodame, et lähiajal lisanduvad nende kõrvale ka Lääne- ja Saaremaa ning Põhja-Eesti merealade planeeringud. Lisaks on tänava tehtud veel üks samm teadmiste täiendamiseks merealadest: ELF-i eestvõttel modelleeris Tartu Ülikooli mereinstituut kõigi Eesti merepõhja elupaikade levikukaardi ning ornitoloogiaühing kaardistas meie arvukaima merelinnu auli loendusandmete põhjal linnustikule olulised piirkonnad. Järgmise sammuna on kindlasti vaja ka põhjalikku uuringut mere kohal lendavatele nahkhiirtele oluliste paikade kohta.

Merel parvedena toituvate aulide arvukus on oluliselt langenud.

Põisadru on Läänemeres vee kvaliteedi hea indikaator.

Toreda nime ja põneva välimusega merivarblane.

Kalastiku uurijad Krassgrundi madalikul.

Naftareostus ei hüüa tulles

Vabatahtlikud valmistumas naftareostuse tõrjeks, koolitusel proovitakse erinevate naftaliikide käitumist vees.

Naftakatastroofid juhtuvad alati ootamatult, sestap on oluline olla valmis reostuse likvideerimiseks ja kahjustatud eluslooduse päästmiseks. ELFi panus Eesti valmisolekusse on üle tuhande vabatahtliku, kellele korraldame koolitusi ja riiklikel õppustel osalemist.

Lisaks varasematel aastatel valminud õppematerjalidele andis ELF 2013. aastal välja „Reostunud eluslooduse pääste käsiraamatu“, mis annab Eesti, Soome ja Rootsi vabatahtlikele ja võimuesindajatele eluslooduse rehabilitatsiooniks ühiseid juhtnööre, mis vastavad maailmas heakskiidetud standarditele. Oleme koostanud Sisekaitseakadeemia eluslooduse pääste ainetunni ja panustanud riikliku reostunud eluslooduse pääste plaani koostamisse.

ELF seisab jätkuvalt selle eest, et naftatransiidiga kaasneks tasu nn õlifondi, mis aitaks tagada riigi võimekust ennetada merre sattunud nafta rannikule jõudmist – praegune valmisolek pole paraku piisav.

Oleme leidnud teile universaalse keskkonnamõtjude leevendamise meetme

KESKKONNAMÕJUD ON LIIGA SUURED!

KMH ekspert

Hiigelkaevandus karstialale

Gaasiterminal linnualale

Võõrliigi kasvandus

Saaremaa sild ja sadam

LÄMMASTIK JA
FOSFOR LEKIVAD...

... SELGE SEOS
HÄGUSUSEGA!

FOTO: HEIDI ÖÖVEL

Märgalaekspertide tõise meeskonnaga juhtub alati ka midagi lõbusat: alates sekeldustest maavaldajate ja nende koertega kuni ootamatute vettekukkumisteni. Pildil otsivad Indrek ja Kuno silohoidla omaniku tellimusel veekogu reostuse põhjust.

Põllumajanduse hajukoormust saab vähendada

ELFi märgalaekspertid uurivad Eesti veekogusid, et välja selgitada, kus võiks olla suurimad põllumajandusliku reostuse allikad ning kuidas nende mõju vähendada. Äsja on valminud Eesti esimene põllumajandusliku hajukoormuse vähendamise

udel, mis näitab kaardil 8 meetodi kasutamiseks sobivaid alasid ning annab põllumajandustootjatele ja omavalitsustele selge suunise, kuidas just nende piirkonnas reostust vähendada.

WWF

WWF BALTIC
ECOREGION
PROGRAMME

Pauli Merriman
Maailma Looduse Fondi
(WWF) Läänemere
programmi tegevjuht

„WWF lähtub Läänemere
kaitsel tõsiasjast, et meri on siin-
setel elanikel ühine ja seda ei saa
kaitsta üksi ei rootslased ega soom-
lased. Meil on väga hea meel, et meil
on Eestis ELFi näol partner, kelle-
ga tegevuste mõju tugevdada.”

2013. aastal valis Maailma
Looduse Fondi (WWF) žürii
**Läänemere-sõbralikuks
põllumajandustootjaks**
Juhan Särgava juhitava
OÜ Saidafarmi Harju-
maalt. Särgava tösteti
ühiksa riigi talunike
seast esile uuenduslike,
mitmekesiste ja säästlike
lahenduste kasutamise
eest suurtootmises.

Kõrge loodusväärtusega põllumaa ilu kõlbab ka patta panna

Mida mitmekesisem põllumajandusmaastik, seda enam elupaiku põnevatele liikidele – kui suuremad ja väiksemad põllud vahelduvad taluaedade, niitude ja metsatukkadega, löikavad sellest kasu nii linnud, liblikad, kimalased kui ka mardikad. ELF on meedia ja avaliku debati abil hoidnud üleval elurikka põllumaa (eelkõige poollooduslike koosluste) hooldamisvajaduse teemat, samuti mahepõllumajanduse kui keskkonda säästva tootmisviisi arendamise teemat. Meie töö tulemused kajastuvad riiklikus looduskaitse ning ka maaelu arengukavas, kuid dokumentides kirja pandud ilusate eesmärkide täitmiseks ehk kümnete tuhandete hektarite pärandkoosluste taastamiseks ja hooldamiseks on lähiaastail vaja suurt pingutust ja koostöövalmidust nii riigiametilt, talupidajatelt kui ka teadlastelt. Selle saavutamiseks on ELF viimastel aastatel tihedamalt koos töötanud 13 taluga erinevaist Eesti paigust, neile on antud eksperdinõu ja vahendatud väikest investeeringuabi, et talumaad säästlikumalt majandada ning suurendada talupidamise jätkusuutlikkust sõnnikumajandusest ökoturismini.

Karjamaal peetavad lihavesised on looduskaitsetele head partnerid: ühelt poolt loovad nad rohu söömise ja tallamisega mitmekesiseid elupaiku, teisalt on nad heaks näiteks, kuidas saada põllumajandustoodangut ka ilma suurte loomafarmide ja nendega kaasneva kuhjuva reostuseta.

Kõik Eesti sood üle vaadatud

ELFi inimesed on pidanud viimastel aastatel palju soodes sumpama. Tagasi vaadates on saadud hakkama isegi uskumatuna näiva saavutusega: 163 loodustundjat on läbi kamminud 14 842 eri suurusega sood ning tulemusena on saadud ülevaade kõigist Eesti lage- ja puissoodest ning nende looduskaitsest seisundist. Nii põhjalikult inventeeritud on Eestis, aga ka mujal maailmas,

üsna vähe elupaiku – Eestis lisaks soodele veel vaid mõned poollooduslikud kooslused ja panga-metsad. Kogutud andmed täiendavad riiklikku keskkonnaregistrit ning on huvilistele avastamiseks kaardile kantud internetis aadressil <http://kaart.soo.ee>. Kogu selle põhjaliku töö on Jaanus Paal ja Eerik Leibak kokku võtnud raamatus „Eesti soode seisund ja kaitstus”.

Kahjustatud soode elule äratamine

Enamik Eesti soodest on praeguseks kuivendatud, kuid paraku pole see tegevus pahatihti kaasa toonud ei tootliku põllu- ega metsamaa teket. Selleks, et sellistel kasutusest väljas olevatel aladel taastada turba kasv ja looduskaitsekselised väärtused, peab omajagu vaeva nägema – tõdemus, et loodust säilitada on odavam kui taastada, kehtib ka siin.

ELFi eestvõttel on panustatud keerulise taastamistöö algatamise sellega, et on koostatud kümne väärtusliku soola taastamiskavad. Tihe suhtlus riigiasutustega annab lootust, et lähemate aastate jooksul asutakse neid soid ka taastama. Esimene positiivne kogemus on ELFi algatusel ja RMK teostusel taastatud Kuresoo rabaserv Soomaal.

Sadakond vabatahtlikku on ELFi talgureisidel Nigulas ja Sookuningal saanud soo taastamise rasket, aga tänuväärset tööd kogeda. Tammid, mille talgulised vanadele kuivenduskraavidele turbapätsidest ehtasid, on end veenvalt tõestanud – looduslik veerežiim hakkab taastuma.

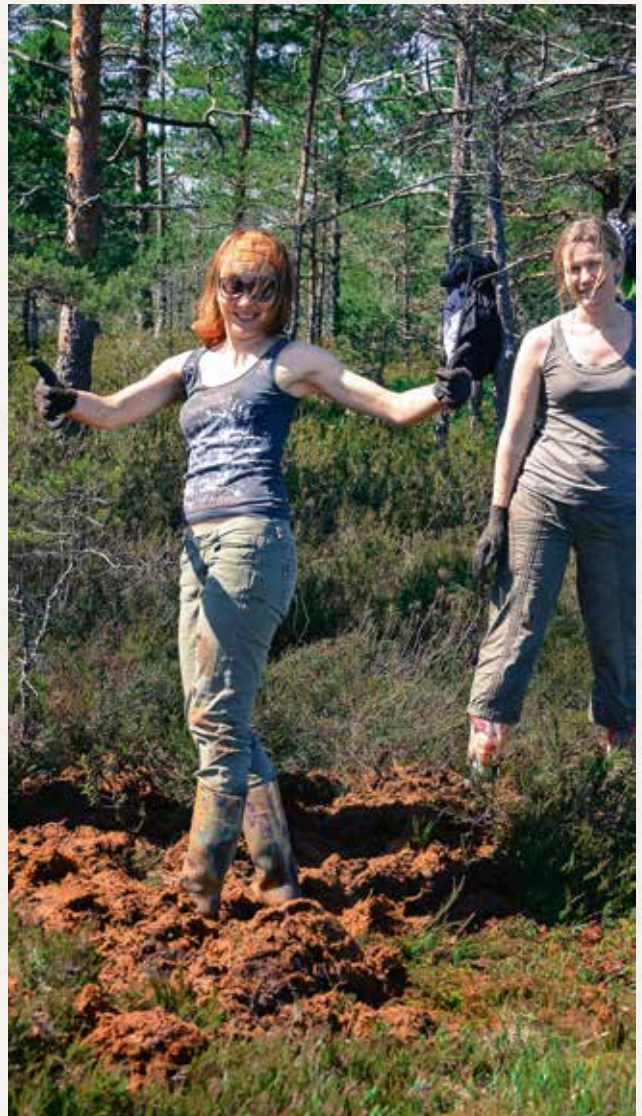

FOTO: MARION LINDUSK

Aleksei Lotman
Loodussõbraliku
põllumajanduse ekspert

„Matsalu rahvuspargi kaitsekorralduskava koostamisel sai koondatud tänapäevased teadmised sellest, mida on sellel kaitsealal vaja järgneva kümne aasta jooksul teha, olulisim on jätkuvalt tagada sealsete pärandkoosluste kaitse ja hooldus. Kaitsekorralduskava ongi looduskaitsealadel see raamistik, mis tagab tegevuste järjepidevuse.”

„Kaitsealadel, kus mitmete loodusväärtuste hea käekäik sõltub paljuski inimtegevusest, oleme püüdnud pöörata suuremat tähelepanu kohalike elanike algatustele ning vajadustele. Näiteks korraldasime hõredalt asustatud Vilsandi rahvuspargis kaitsekorraldust planeerides 15 kaasamiskoosolekut, millest võttis osa kokku 74 inimest väga erinevatelt elualadelt. Taoline vahetu kontakt aitab kohalike elanike ja looduskaitset korraldatavate ametkondade võõrandumist tagasi pöörata.”

Liis Kuresoo
Looduskaitse ekspert

FOTO: LAURI LUTSAR

ELF seisab jätkuvalt hea Eesti **nahkhiireliikide** eest. Oleme läbi viinud nahkhiireinventuure, andnud nõu, koostanud ekspertiise ning seisnud nahkhiirte talvituspaikade säilimise eest. Oleme teinud esimesed uuringud, et selgitada nahkhiirte esinemist mere kohal. See töö on alles alguses, kuid aina kiireloomulisem, sest inimene kasutab merealasid üha tihedamalt.

FOTO: LAURI LUTSAR

FOTO: SVEN PUUSEPP

Roheline Värav

Roheline Värav on taas valla! Kodumaiseid keskkonna- ja loodusuudiseid koondav veebiportaal www.rohelinevarav.ee on alates 2012. aasta sügisest taas avatud. Uue ilme ning kontseptsiooniga väravast leiab ülevaate päevakajalistest

keskkonna- ja loodusuudistest ning artiklitest, mis pärinevad keskkonnaorganisatsioonidelt, loodus- ja teaduslehekülgedelt, *online*-ajalehtedest ning valitsusasutustelt.

„Milline on keskkonnasõbralik energeetika? ELF kui looduskaitse organisatsioon arvustab ühelt poolt fossiilsete kütuste põletajaid ja teisalt ka valesse kohta ehitatud tuulikuparke. Üks võimalik lahendus on üle-euroopaline EKOenergia märgis taastuvenergiele, mille tootmine loodust ei kahjusta.”

Piret Väinsalu
EKOenergia
koordinaator Eestis

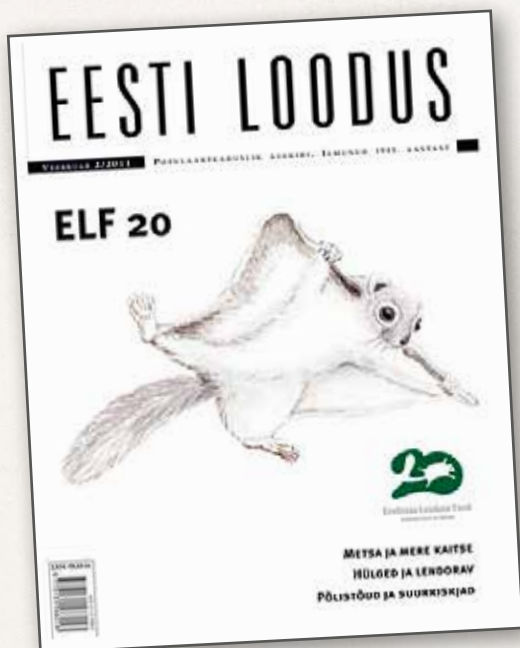

Päevakava:

- 10.30 Registreerimine
- 11.00 Sissejuhatus, Jaan Pehk, Jason Clay (video), Hannes Veinla, Ken Webster
- 12.45 Lõuna
- 13.45 Gaute Kivistik, Joan Marc Simpson, Dan Barber (video), Mart Jüssi, Aleksei Lotman
- 15.30 Energiapaus
- 16.15 Rene Tammist, Tõnis Meriste, Leili Mikhelson, Nalini Nadkarni (video), Kristina Mänd
- 18.00 Järeldu

1. veebruaril 2011 sai **ELF 20-aastaseks**.
Juubelihõngulisi ettevõtmisi jagus terveks
aastaks, troonima jäid Eesti Looduse erinumber
ning inspiratsioonikonverents TEDxLoodusele
„Looduse vastu ei saa“.

ELF arvudes 2010–2013

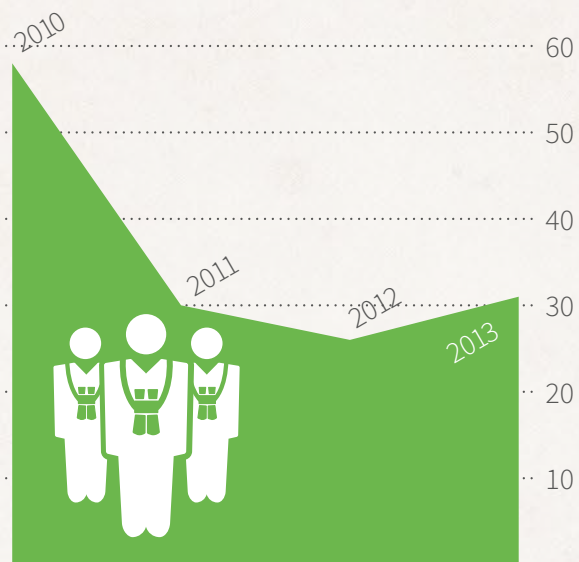
ELF on valitsusväline, nii poliitiliselt kui ka majanduslikult sõltumatu keskkonnakaitse organisatsioon. Oma tegevusi rahastame projektitoetuste ja annetuste abil, samuti teeme tasuta looduskaitseteid. Lisaks põhitöötajatele loövad meie tegemis-

tes lühiajalisemalt kaasa veel paljud spetsialistid. Kõige väärtuslikumaks peame suure hulga vabatahtlike ja annetajate toetust ja tööpanust. See võimaldab ELFil tegutseda sõltumatuna ja seatud eesmärged ellu viia.

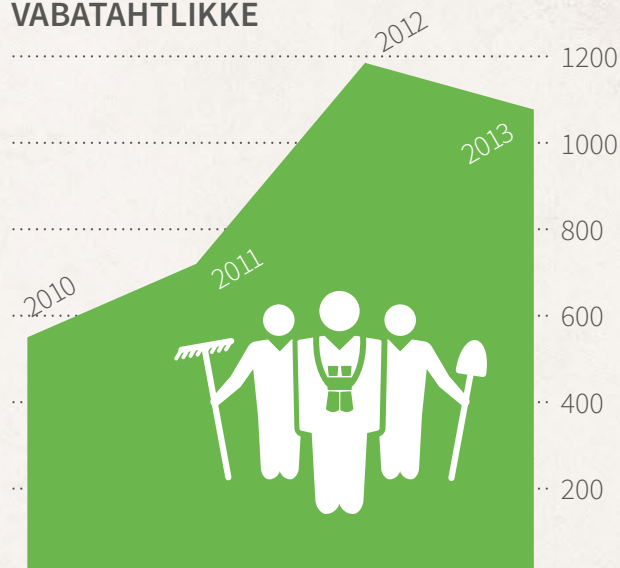
TÖÖLEPINGUGA TÖÖTAJAJD

LISATÖÖDESSE KAASATUID

TEGEVUSTES OSALENUD VABATAHTLIKKE

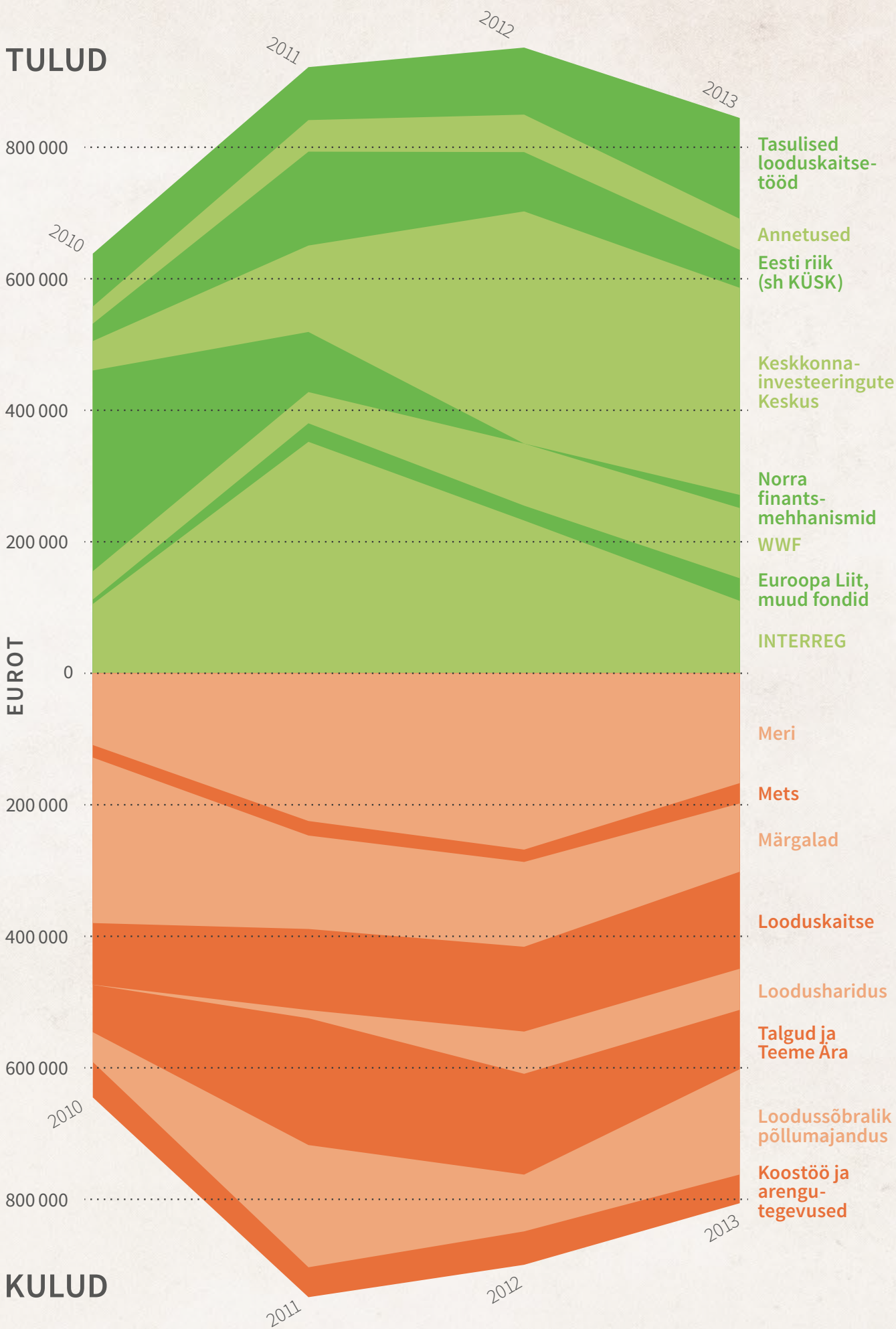

ERAISIKUIST TOETAJAJD

TULUD

KULUD

Indrek Talpsep

Agni Kaldma

Rait Parts

Lis Kuresoo

Kaarin Parts

Kadri Kalmus

Jaanus Libek

Kertu Hool

Kuno Kasak

Indrek Sell

Kristjan Pürimäe

Lauri Lutsar

Siim Kuresoo

Tarmo Tüür

Kristiina Kübarsepp

Mart Jüssi

Triin Nõu

Silvia Lotman

Mari Kartau

Mariliis Tago

Piret Väinsalu

Aleksei Lotman

Juhatus

Silvia Lotman, juhatusesimees
Tarmo Tüür, juhatusesimees
Kadri Kalmus
Liis Kuresoo

Töötajad, eksperdid

Mets – **Indrek Sell**, **Liis Kuresoo**, **Kaarin Parts**
Meri – **Aleksei Lotman**, **Ele Vahtmäe**
Märgalad – **Eerik Leibak**, **Jüri-Ott Salm**

Hülged – **Mart Jüssi**, **Ivar Jüssi**
Konnad teel(t) – **Kristiina Kübarsepp**, **Mari Kartau**,
Teele Jairus

Lendoravad – **Uudo Timm**

Looduskaitse – **Eerik Leibak**, **Silvia Lotman**

Maaelu – **Triin Nõu**, **Kaia Lepik**, **Lia Rosenberg**

Metsloomahaigla – **Agni Kaldma**, **Madis Leivits**

Nafta reostustõrje – **Agni Kaldma**

Nahkhiired – **Lauri Lutsar**

Põllumajanduslik hajureostus – **Kristjan Piirimäe**,
Kuno Kasak, **Indrek Talpsep**

Roheline Värav – **Mariliis Tago**, **Ivar Tamm**

Soode taastamine – **Marko Kohv**

Säästev areng, EKOenergia – **Piret Väinsalu**

Talgureisid – **Siim Kuresoo**, **Rait Parts**, **Jaanus Libek**

Teeme Ära talgupäev – **Tarmo Tüür**, **Rait Parts**,
Mariliis Tago

Kommunikatsioon – **Mariliis Tago**, **Kertu Hool**

Raamatupidamine, finantsjuhtimine – **Kadri Kalmus**

Büroo – **Kristiina Kübarsepp**

Arvutid, andmebaasid – **Lauri Lutsar**

Nõukogu

Rainer Nõlvak, nõukogu esimees

Andres Arrak

Üllas Ehrlich

Rein Einasto

Ahti Heinla

Mart Jüssi

Rainer Kuuba

Henri Laupmaa

Peep Männil

Riinu Rannap

Andres Tarand

Uudo Timm

Toomas Trapido

Katarina Veem

**Aitäh kõigile ELFi
vabatahtlikele, toetajatele
ja koostööpartneritele!**

Eestimaa Looduse Fond

Eestimaa Looduse Fond (ELF) on vabaühendus, mis pakub ühiskonnale looduskaitseks vajalikku ekspertiisi ja tuleb appi seal, kuhu riigiasutused ja erasektor ei jõua.

ELFi tegevuse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse säilitamine Eestis ja maailmas koostöös üksikisikute, ettevõtete, organisatsioonide ja riigiasutustega järgmiste tegevuste kaudu:

- Ohustatud liikide ja nende elupaikade kaitsmine
- Eestile omaste loodusmaastike ja koosluste säilitamine
- Loodusvarade säästlikule kasutamisele kaasaaitamine
- Keskkonnateadlikkuse suurendamine ühiskonnas
- Lahenduste otsimine tulevastele põlvetele puhta elukeskkonna säilitamiseks

Enda eksperditegevuse jätkamiseks vajame toetust. Pikka loodushoiu traditsiooni aitavad ELFil hoida nii suurte kogemustega asjatundjad, vabatahtlikud kui ka annetajad. Annetused aitavad ELFil uurida eri liikide elupaiku ning tagada nende säilimine.

Kaitset vajavaid Eesti loodusväärtusi saad aidata, kui panustad vabatahtliku tööga või annetad ELFile.

EESTIMAA LOODUSE FONDI ARVELDUSKONTOD:

Swedbank	EE28 2200 2210 0510 0292
SEB	EE69 1010 1020 0150 6006

Vaata lisa www.elfond.ee

